

การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน
ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

Creative Tourism Activities Development in Kantahkuen Community,
Napoklang Subdistrict, Khongchiam District, Ubon Ratchathani Province

สุวภัทร ศรีจองแสง* เขมจิรา นองเป็ด และ ศิริพร ศรีสมรรถการ

Suwaphat Sregongsang*, Khemchira Nongped and Siriporn Sresamattakan

สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยว การบริการและวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Tourism Hospitality and Contemporary Thai Culture Innovation Management

Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

*E-mail: suwaphat.s@ubu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (2) ศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และ (3) นำเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการดำเนินงานวิจัย โดยมีกลุ่มประชากรในการศึกษา ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 400 คนที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยวยังชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบบสะดวก (Accidental sampling) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนหน่วยงานภาคเอกชนและสมาชิกของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่วิจัยโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และการระดมความคิดเห็น

ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ประกอบด้วย คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic values) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Historic values) คุณค่าด้านภูมิปัญญา (Scientific values) คุณค่าทางสังคม (Social values) และคุณค่าทางจิตใจ (Spiritual values) และนักท่องเที่ยวมีความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวม 4.21 ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะ 10 ประการ ได้แก่ 1. ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน 2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 3. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว 4. ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม 5. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันรวมถึงการส่งผ่าน และส่งต่อประสบการณ์ 6. เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม 7. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเอง และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 8. ความจริงแท้ทั้งในกระบวนการผลิตและผลิตภัณฑ์และประสบการณ์จริง 9. จัดจำประทับใจและเข้าใจ และ 10. การท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง ในส่วนของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านคันท่าเกวียนสามารถออกแบบและพัฒนาได้ 4 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรมสร้างสรรค์อาหารพื้นบ้านริมโขง (2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้านแม่น้ำโขง (3) กิจกรรมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อนมสืธรรมชาติ และ (4) กิจกรรมการสืบสานบุญประเพณีไหลเรือไฟแบบพื้นบ้านในแม่น้ำโขง

คำสำคัญ: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to (1) investigate cultural significant values of Kantakuen community for developing creative tourism activity, (2) investigate tourist demand towards creative tourism activity of Kantakuen community, and (3) present creative tourism activity of Kantakuen community to meet tourist demand. This research was qualitative and quantitative research. The population were 400 Thai tourists for quantitative research and the representatives from government sector, private sector, and local community for qualitative research. Research tools were questionnaire, interview form, and focus group.

The researchers found that there were five dimensions of cultural significant values of Kantakuen community. There were aesthetic values, historic values, scientific values, social values, and spiritual values. For the investigation of tourist demand towards creative tourism activity of Kantakuen community, Thai tourists had highest level of creative tourism activity of Kantakuen community with ten attributes. Moreover, it could find that there were four creative tourism activities for Kantakuen community. The creative tourism activities could be presented (1) Mekong local food creation, (2) learning Mekong local fishery way of life, (3) learning and creating local product from natural dyed cotton fabric, and (4) to inherit local tradition "local lighting boat procession" in Mekong river.

Keywords: Creative Tourism Activities, Kantakuen Community, Creative Tourism

บทนำ

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566-2570 วิสัยทัศน์ คือ "การท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นคุณค่า มีความสามารถในการปรับตัว เติบโตอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม" (Rebuilding high value tourism industry with resilience, sustainability and inclusive growth) เป้าหมายในแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 ได้แก่ เป้าหมายหลัก คือ การท่องเที่ยวไทยต้องมีความเข้มแข็ง และสมดุล ยุทธศาสตร์เชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว สร้างความเชื่อมั่นและมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณค่าสูง และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ส่วนเป้าหมายรอง คือ การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูงทุกกลุ่ม ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล ส่งเสริมภาคการท่องเที่ยว มีความพร้อมในการรับมือและจัดการความเสี่ยงทุกรูปแบบเสมอ ในส่วน ของยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวไทย ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวไทย (Resilient tourism) ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality tourism) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกย่องประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism experience) และยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจะมีจุดมุ่งเน้น คือ การท่องเที่ยวไทยจะมีส่วนช่วยในการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อมและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ วัฒนธรรม (Environmental and cultural impact) โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหารจัดการ จำนวนนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและต่อยอดทรัพย์สินทางวัฒนธรรมไทยและเอกลักษณ์ไทยให้เข้ากับยุคสมัยอย่าง ยั่งยืน (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566) จะเห็นได้ว่า เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปี พ.ศ.2566-2570 นั้นจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความยั่งยืนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบนพื้นฐาน ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอัตลักษณ์ของสังคมและชุมชน ศิลปวัฒนธรรม และ

การบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทุนทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลไทยจะให้การส่งเสริม และยกระดับทั้งมิติคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม

จากการจัดโครงการการเรียนรู้ภาคสนาม การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนริมแม่น้ำโขง ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ของหลักสูตรนวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยว การบริการและวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ทำให้ทราบถึงศักยภาพของชุมชนในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาด้านการประมงน้ำจืดในแม่น้ำโขง ภูมิปัญญาด้านอาหารพื้นบ้าน ประเพณีไหลเรือไฟแบบพื้นบ้าน และภูมิปัญญาด้านการทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ โดยภูมิปัญญาเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม รวมถึงทรัพยากรบุคคลของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนที่มีองค์ความรู้ที่โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์แต่ยังไม่เคยมีการยกระดับคุณค่า และมูลค่าทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนผ่านมิติการท่องเที่ยวมาก่อน ซึ่งถือเป็นเรื่องที่น่าเสียดายสำหรับชุมชนที่มีศักยภาพเช่นนี้

ดังนั้นด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้คณะผู้วิจัยเกิดคำถามว่า “เราจะช่วยให้ชาวชุมชนบ้านคันท่าเกวียนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือสำคัญต่อการสร้างเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้อย่างไร” ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถนำอัตลักษณ์ของชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการออกแบบ และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การต่อยอดทางเศรษฐกิจของชุมชน รวมถึงยังเป็นการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียนและสืบสานภูมิปัญญาผ้าฝ้ายทอมือที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนให้ยั่งยืนต่อไปได้ โดยการต่อยอด และเสริมคุณค่าทุนทางวัฒนธรรมผ่านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Richards (2020) ที่ว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือการเดินทางที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะมรดกทางวัฒนธรรม หรือคุณลักษณะพิเศษของพื้นที่นั้น และนำมาซึ่งความเชื่อมโยงผู้คนซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่และเป็นผู้รังสรรค์วัฒนธรรมที่มีชีวิตนั้น” และยังเป็น “การท่องเที่ยวที่สัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์สถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เพื่อสร้างประสบการณ์ตรง ร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ ที่เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และยังเป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชนเป็นสำคัญ” (สุดแดนและคณะ, 2556)

ด้วยความตระหนักถึงการพัฒนาทางการท่องเที่ยวที่เป็นการยกระดับมูลค่า และคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่ต่อเนื่อง รวมถึงความสัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในการเป็น “ศูนย์กลางความรู้ด้านภาษา สังคม และวัฒนธรรมในอีสานใต้และภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” และพันธกิจที่ “มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความรอบรู้ทางวิชาการ มีคุณธรรมและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รวมทั้งมุ่งสร้างและบูรณาการองค์ความรู้ทางด้านภาษา สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอีสานใต้ ประเทศ และภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ม.ป.ป.) แสดงให้เห็นถึงจุดเน้นของการดำเนินงานของคณะที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานด้านงานวิจัยในพื้นที่อีสานใต้และการสร้างองค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อีสานใต้ จากจุดเน้นดังกล่าวรวมถึงปัญหา ณ ปัจจุบันของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนที่ยังไม่มีการยกระดับทุนทางวัฒนธรรมในฐานะชุมชนริมแม่น้ำโขงที่มีอัตลักษณ์ด้านการทอผ้าฝ้ายที่โดดเด่นโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ งานวิจัยในครั้งนี้จึงสามารถก่อให้เกิดการต่อยอดภูมิปัญญาของชุมชนได้ นอกจากนี้ประชาชนในท้องถิ่นยังสามารถใช้ความรู้ความสามารถและนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากรุ่นสู่รุ่นได้ โดยผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปสู่

การพัฒนาชุมชนในมิติการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ที่เป็นยกระดับคุณค่า และมูลค่าให้กับทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนได้ คือ เกิดการอนุรักษ์สืบสานและก่อให้เกิดความตระหนักในสำคัญของวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน รวมถึงเกิดการ สร้างรายได้จากการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน จากเหตุผลข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ตำบล นาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในฐานะปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจ เชิงสร้างสรรค์ในชุมชนอันจะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืนในอนาคต โดยบทความนี้เป็น ส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนริมแม่น้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานีเชื่อมโยงลาวใต้ แหล่งทุนวิจัยสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ 2565 โดยมีวัตถุประสงค์ ของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2) เพื่อศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ชุมชน บ้านคันท่าเกวียน ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้าน คันท่าเกวียน ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาโครงการวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ในการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS for windows) ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูล ทัวไปและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวและระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย เชิงคุณภาพ ประกอบด้วย (1.1) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในด้านนโยบายและแผนการพัฒนาชุมชนใน ด้านต่าง ๆ (1.2) ภาคประชาชน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ เช่น สารวัตรกำนัน หรือ ผู้ใหญ่บ้านของชุมชนบ้านคันท่าเกวียน และผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ เช่น เจ้าอาวาสและปราชญ์ชาวบ้าน ส่วนกลุ่มชาวบ้าน ทัวไปที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและอาสาสมัคร และ (2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย เชิงปริมาณ ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยโดยกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวไว้จำนวน 400 คน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (2) ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน และ (3) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียน

1. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากแนวคิดคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural significant values) ของ ICOMOS Australia (2013) ได้กล่าวไว้ว่า คุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมสามารถสะท้อนผ่านคุณค่าด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์

(Aesthetic values) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Historic values) คุณค่าด้านภูมิปัญญา (Scientific values) คุณค่าทางสังคม (Social values) และคุณค่าทางจิตใจ (Spiritual values) เป็นต้น ทั้งนี้จากการศึกษาภาคสนามและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ผู้วิจัยพบว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนสามารถสะท้อนผ่านคุณค่าด้านต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

(1) คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic values)

ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี เป็นชุมชนหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานีที่ประกอบด้วยจุดเด่นด้านทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แม่น้ำโขง เกาะแก่งและป่าชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายให้เห็นถึงคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของชุมชน โดยชุมชนได้จัดทำจุดชมวิวกว๊านที่สวยงามริมแม่น้ำโขงและเครือข่ายทรัพยากรทางธรรมชาติในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง ได้แก่ ป่าดงนาทามและผาชนะได จุดชมพระอาทิตย์ขึ้นก่อนใครในสยาม ซึ่งเป็นอีกหนึ่งสถานที่ที่นักท่องเที่ยวให้ความนิยมอย่างมากเมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้น คุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic values) ของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนจึงประกอบด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นหลัก ได้แก่ ความงดงามของธรรมชาติของแม่น้ำโขง เกาะแก่งและผาชนะได

(2) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Historic values)

หมู่บ้านคันท่าเกวียนจะมีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหินเลข ปัจจุบันเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นจุดชมวิวกันชาวหินเลข จะสื่อให้เห็นถึงการเดินเรือของชาวฝรั่งเศสในอดีต (กัมปนาท สายงาม, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2565)

(3) คุณค่าด้านภูมิปัญญา (Scientific values)

เนื่องจากชุมชนบ้านคันท่าเกวียนเป็นชุมชนที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขง จึงทำให้ชุมชนมีความโดดเด่นทางด้านภูมิปัญญาทางการประมงพื้นบ้าน ชาวบ้านจะมีทักษะ และความชำนาญในการใช้เครื่องมือจับปลาน้ำลึก ซึ่งอาชีพประมงถือเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านในชุมชนบ้านคันท่าเกวียน รายได้หลักมาจากการขายปลาแม่น้ำโขง จากการทำชาวบ้านสามารถจับปลาแม่น้ำโขงได้เป็นจำนวนมาก ภูมิปัญญาเฉพาะที่สำคัญของชาวบ้านอีกประการ คือ ภูมิปัญญาการทำอาหารจากปลาแม่น้ำโขงในเมนูต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ต้ม นึ่ง ทอด ปิ้งย่าง ห่อหมก และลาบปลา เป็นต้น นอกจากนี้ ชุมชนบ้านคันท่าเกวียนยังมีสินค้าหัตถกรรมสร้างสรรค์จากผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติในรูปแบบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น ผ้าซิ่น กางเกง เสื้อผู้หญิง เสื้อผู้ชาย ผ้าคลุมไหล่ เป็นต้น ชุมชนบ้านคันท่าเกวียนยังเป็นแหล่งปลูกฝ้ายที่สำคัญเพราะว่ามีพื้นที่ริมแม่น้ำโขงที่มีแร่ธาตุที่สำคัญสำหรับการเติบโตของต้นฝ้าย ดังนั้นจึงเป็นแหล่งภูมิปัญญาที่สำคัญเกี่ยวกับผ้าฝ้ายตั้งแต่ระดับต้นน้ำและกลางน้ำ (สววย จันทรปรีกษ์, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2565)

(4) คุณค่าทางสังคม (Social values)

จากการที่ชุมชนได้รับการพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในปี พ.ศ. 2561 จึงทำให้ชุมชนบ้านคันท่าเกวียนมีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางวัฒนธรรมในชุมชนได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นจำนวนมากไม่ว่าจะเป็นจุดชมทัศนียภาพแม่น้ำโขงสองฝั่งประเทศไทยและลาว เกาะแก่งต่าง ๆ ในแม่น้ำโขง การแสดงฟ้อนรำพื้นบ้าน ศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ เป็นต้น รวมถึงมีเครือข่ายการท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียงที่สามารถเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวได้ เช่น ชุมชนท่องเที่ยวบ้านชะจอม ผาชนะได ป่าดงนาทาม น้ำตกแสงจันทร์ วัดถ้ำปาฏิหาริย์ เป็นต้น ซึ่งจากทั้งหมดที่กล่าวมานั้นล้วนแต่ทำให้เกิดประโยชน์อย่างมากกับทั้งชุมชนบ้านคันท่าเกวียนและชุมชนใกล้เคียง ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ เกิดการร่วมทุนชุมชนกันของคนในสังคม เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และสามารถช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งชุมชนบ้านชุมและเครือข่ายชุมชนด้วย

(5) คุณค่าทางจิตใจ (Spiritual values)

คุณค่าทางด้านจิตใจของชุมชนบ้านคันท่าเกวียน คือ วัดถ้ำอมรวิสุทธิธาราม เป็นศูนย์กลางและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน รวมทั้งคนในชุมชนรอบ ๆ อีกทั้งวัดยังถือเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น การประชุมหมู่บ้าน การประชุมราชการ หรือให้วัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ แต่ในปัจจุบันท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่าเข้ามาสู่สังคมไทยทำให้เด็ก เยาวชน และประชาชน หันไปยึดติดในวัตถุนิยมมากเกินไป เป็นผลให้คนห่างไกลจากวัดโดยไม่รู้ตัว วัดจึงได้ลดบทบาทจากในอดีตลงไปมาก วัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัดในการแสดงบทบาทต่าง ๆ เป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพ เชื่อถือ และการร่วมมือกันให้เกิดความสามัคคีความเป็นระเบียบเรียบร้อย อย่างไรก็ตามวัดถือเป็นสถานที่ที่สำคัญในการดำเนินชีวิตของทั้งคนในชุมชนบ้านคันท่าเกวียนและศาสนิกชนไทยทั่วไป นอกจากวัดแล้ว คุณค่าทางด้านจิตใจของชาวบ้านชุมชนบ้านคันท่าเกวียน คือ การสืบสานประเพณีไหลเรือไฟแบบพื้นบ้านซึ่งเป็นประเพณีที่ทำขึ้นทุกปีในช่วงออกพรรษา โดยคนในชุมชนจะมาร่วมมือกันทำเรือไฟแบบโบราณเป็นเรือขนาดเล็กที่ทำด้วยไม้ไผ่สานขึ้นรูปเป็นเรือและนำเปลือกของต้นกล้วยมาประกอบและตกแต่งด้วยกระดาษสี ดอกไม้ ธูป เทียน และใบตองสด

สรุปอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคันท่าเกวียน จะเห็นได้ว่า คุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นสามารถนำไปสู่การประเมินคุณค่าในหลากหลายด้าน เช่น ภูมิปัญญาทางการประมงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาด้านอาหารจากปลาแม่น้ำโขง และภูมิปัญญาการทอผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ และทรัพยากรทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ที่สามารถสื่อสารคุณค่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ เหล่านั้นไปสู่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่ได้เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวได้เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวผ่านรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้ออกแบบ และเลือกสรรคตามความเหมาะสม และสินค้าของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน อีกทั้งหากชุมชนต้องการนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียนนั้น ชุมชนควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การถ่ายทอดความรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนให้มากที่สุด รวมถึงชุมชนควรถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สู่เยาวชนในชุมชน รวมถึงควรมีหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนเข้ามาช่วยเหลือในการฝึกอบรมและส่งเสริมชุมชนทางการตลาด และชุมชนควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองโดยมีการประชาสัมพันธ์ชุมชนของตนผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, Internet หรือผ่านทางหน่วยงานภาครัฐบาลท้องถิ่นที่จะส่งผลให้คนในชุมชนเกิดรายได้ เกิดการจ้างงานมากขึ้นด้วย

2. ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน จังหวัดอุบลราชธานี

(1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 42 ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38 มีระดับการศึกษา คือ ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 39.33 นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 60.67 มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.33 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.33

(2) ระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านคันท่าเกวียน

จากแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ Richards (2009) ได้นิยามการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์อันแท้จริง ซึ่งได้มาจากการเข้าไปมีส่วนร่วม

ในการเรียนรู้ด้านศิลปะ มรดกทางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่” นอกจากนี้ Raymond (2007) ยังได้กำหนดคุณลักษณะต่าง ๆ โดยรวมของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยคุณลักษณะ 10 ประการ ได้แก่ 1. ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน 2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม 3. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยว 4. ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม 5. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันรวมถึงการส่งผ่านและส่งต่อประสบการณ์ 6. เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม 7. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 8. ความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์และประสบการณ์จริง 9. จัดจำประทับใจและเข้าใจ และ 10. การท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง โดยผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ผลการศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านคันท่าเกวียน

คุณลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความต้องการ
1. ผู้ท่องเที่ยวและเจ้าของบ้านมีความผูกพันระหว่างกัน	4.17	0.87	มาก
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม	4.13	0.86	มาก
3. มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ท่องเที่ยว	4.25	0.91	มากที่สุด
4. ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม	4.27	0.97	มากที่สุด
5. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันรวมถึงการส่งผ่านและส่งต่อประสบการณ์	4.53	0.82	มากที่สุด
6. เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้ชม	4.17	0.84	มาก
7. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์ของตนเองและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.11	0.81	มาก
8. ความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิตและผลิตภัณฑ์และประสบการณ์จริง	4.17	0.95	มาก
9. จัดจำประทับใจและเข้าใจ	4.27	0.93	มากที่สุด
10. การท่องเที่ยวแบบจำเพาะเจาะจง	4.03	0.85	มาก
รวม	4.21	0.88	มากที่สุด

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียน

จากสำรวจและรวบรวมทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนพบว่า ชุมชนบ้านคันท่าเกวียนเป็นชุมชนที่มีทุนทางทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายซึ่งสะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนริมแม่น้ำโขงได้อย่างชัดเจน ทั้งที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิตชุมชนการประมงหาปลาพื้นบ้านในแม่น้ำโขง ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ ประเพณีไหลเรือไฟ

แม่น้ำโขงแบบพื้นบ้าน ภูมิปัญญาการทำผ้าฝ้ายพื้นบ้านย้อมสีธรรมชาติ และภูมิปัญญาด้านอาหารท้องถิ่น และทุนทางธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชุมชน และแม่น้ำโขง จากการสำรวจข้อมูลข้างต้น คณะผู้วิจัยสามารถจำแนกทรัพยากรของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนที่เอื้อต่อการออกแบบ และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชุมชน และแม่น้ำโขง (2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ (3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาการทำผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ ภูมิปัญญาการทำอาหารท้องถิ่น และ (4) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประเพณีวัฒนธรรม ได้แก่ การไหลเรือไฟแบบพื้นบ้านในแม่น้ำโขง

ผู้ศึกษาได้ทำการระดมความคิดเห็นกับผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และชาวบ้านชุมชนบ้านคันท่าเกวียนในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว จากการระดมความคิดเห็นพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนบ้านคันท่าเกวียนแบ่งเป็น 4 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรมสร้างสรรค์อาหารพื้นบ้านริมโขง (2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้านแม่น้ำโขง (3) กิจกรรมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ และ (4) กิจกรรมการสืบสานบุญประเพณีไหลเรือไฟแบบพื้นบ้านในแม่น้ำโขง โดยมีรายละเอียดกิจกรรมการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ 1 ชื่อกิจกรรม “สร้างสรรค์อาหารพื้นบ้านริมโขง” การวางแผนในการทำกิจกรรมมีดังนี้

1. อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม
  - 1.1 ปลาแม่น้ำโขง ปลาเนื้ออ่อนหรือปลาหนัง
  - 1.2 ผักสวนครัวริมแม่น้ำโขง
  - 1.3 อุปกรณ์เครื่องครัวของชาวบ้าน
2. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม
  - 2.1 แม่ครัวท้องถิ่นประจำฐานให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับอุปกรณ์และส่วนประกอบในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นบ้านริมโขง
  - 2.2 ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์การทำอาหาร แนะนำรายการอาหารพื้นบ้าน และขั้นตอนในการทำอาหารพื้นบ้านริมโขงจากปลาแม่น้ำโขง
  - 2.3 แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มละ 2 คน ในการร่วมออกแบบและสร้างสรรค์รายการอาหารพื้นบ้านตามความสนใจ โดยมีแม่ครัวท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด
  - 2.4 นักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มนำเสนอรายการอาหารที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น
  - 2.5 การเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเดือนจะมีปลาแต่ละประเภทแตกต่างกัน ซึ่งเมนูอาหารพื้นบ้านสามารถประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมสร้างสรรค์อาหารพื้นบ้านได้
3. ข้อควรระวัง
  - 3.1 นักท่องเที่ยวควรระมัดระวังเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์ครัวที่มีคม เช่น มีด และความร้อนจากไฟของเตาถ่าน
  - 3.2 นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ให้ข้อมูล
4. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม
ใช้ระยะเวลาในการสร้างสรรค์อาหารพื้นบ้านริมโขงประมาณ 1 ชั่วโมง

ภาพที่ 1-2 ปลากดเหลือง ปลาเนื้ออ่อนในแม่น้ำโขง (ซ้าย) ปลากดเหลืองต้มยอดโสมมะขาม (ขวา)
 ที่มา: สุจิต (2564), สถาบันอาหารนานาชาติ (2559)

กิจกรรมที่ 2 ชื่อกิจกรรม “การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้านแม่น้ำโขง” การวางแผนในการทำกิจกรรมมีดังนี้

1. อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม
  - 1.1 เรือประมงพื้นบ้าน
  - 1.2 อุปกรณ์จับปลาพื้นบ้าน เช่น เบ็ดราวและมอ (ตาข่าย)
  - 1.3 เสื้อชูชีพ
2. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม
  - 2.1 ผู้เชี่ยวชาญประจำฐานให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการทำกิจกรรม
  - 2.2 นำนักท่องเที่ยวลงเรือประมงลำละไม่เกิน 2 คน
  - 2.3 ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลเกี่ยวอุปกรณ์จับปลาพื้นบ้าน เช่น เบ็ดราวและมอ (ตาข่าย) และสาธิตการใช้เครื่องมือจับปลาแก่นักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวต้องการร่วมกิจกรรมการดำน้ำจะมีผู้เชี่ยวชาญติดตามดูแล
  - 2.4 ใส่เบ็ดราวและมอจับปลา (ตาข่าย) ในพื้นที่ลวงปลาของชาวบ้านในแม่น้ำโขง ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ระหว่างที่รอ ผู้เชี่ยวชาญประจำฐานนำนักท่องเที่ยวเยี่ยมชมทัศนียภาพของแม่น้ำโขงยังจุดชมวิวดังต่าง ๆ
  - 2.5 เมื่อถึงเวลาโดยประมาณ ผู้เชี่ยวชาญประจำฐานพานักท่องเที่ยวกลับมาดูอุปกรณ์จับปลาที่ได้ใส่ไว้แม่น้ำโขง หากมีปลาที่สามารถจับได้ก็นำปลากลับไปยังหมู่บ้าน
  - 2.6 นำนักท่องเที่ยวพร้อมเรือกลับไปยังหมู่บ้านพร้อมเก็บปลาเพื่อนำไปประกอบอาหารต่อไป
3. ข้อควรพึงระวัง

นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ให้ข้อมูลอย่างเคร่งครัดในการนั่งเรือและการเตรียมความพร้อมในการร่วมกิจกรรมตามความสะดวกและความพร้อมของนักท่องเที่ยว
4. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม

ใช้ระยะเวลาในการร่อนเรือเพื่อจับปลาประมาณ 2 ชั่วโมง
5. รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรม

กิจกรรมนี้เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจในการทำกิจกรรม

ภาพที่ 3-4 อุปกรณ์จับปลาพื้นบ้าน มองหรือตาข่าย (ซ้าย) และ เบ็ดราว (ขวา)
 ที่มา: เดชา คำเบาเมือง (2564) และ คำปิ่น อักษร (2555)

กิจกรรมที่ 3 ชื่อกิจกรรม “การเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ” การวางแผนในการทำกิจกรรมมีดังนี้

1. อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม
  - 1.1 สีธรรมชาติจากเปลือกไม้
  - 1.2 ผ้าฝ้ายทอมือ
  - 1.3 หม้อต้มสีธรรมชาติ
  - 1.4 ไม้ไผ่ หินกรวด และยางรัดของวงเล็กสำหรับทำผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติ
  - 1.5 กะละมังแช่น้ำ
2. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม
  - 2.1 นำนักท่องเที่ยวไปยังศูนย์เรียนรู้การทอผ้าฝ้ายพื้นบ้านของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนการผลิตผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ
  - 2.2 ผู้เชี่ยวชาญประจำฐานจัดเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ
  - 2.3 ผู้เชี่ยวชาญประจำฐานให้ข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและข้อควรระวังในการทำกิจกรรม และให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำผลิตภัณฑ์ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติด้วยตัวเอง เริ่มตั้งแต่วิธีการมัดลายโดยมีผู้เชี่ยวชาญประจำฐาน ร่วมดูแลให้ข้อมูลอย่างใกล้ชิด นักท่องเที่ยวสามารถมัดลวดลายผ้าตามที่ต้องการและนำไปต้มในหม้อสีประมาณ 15 นาที จากนั้นนำไปล้างน้ำสะอาด แกะลาย และตากแดดให้แห้ง
3. ข้อควรระวัง

ในขั้นตอนการทำกิจกรรมการต้มสี นักท่องเที่ยวควรใช้ความระมัดระวังในการร่วมกิจกรรมเพราะน้ำในหม้อต้มจะมีความร้อน
4. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม

ใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง

ภาพที่ 5-6 การมัดลายเพื่อนำไปต้มในหม้อต้มสี (ซ้าย) และลวดลายผ้าอ้อมสีธรรมชาติที่ได้จากการต้มสี (ขวา)

กิจกรรมที่ 4 ชื่อกิจกรรม “การสืบสานบุญประเพณีไหลเรือไฟแบบพื้นบ้านในแม่น้ำโขง” การวางแผนในการทำกิจกรรมมีดังนี้

1. อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม ประกอบด้วย ไม้ไผ่ ต้นกล้วย กระดาษสี ใบตองสด ดอกไม้ ธูป เทียน และเชือก
2. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม
  - 2.1 นำนักท่องเที่ยวไปยังลานกิจกรรมชุมชนบ้านคันท่าเกวียนริมแม่น้ำโขง และผู้เชี่ยวชาญประจำฐานให้ข้อมูลความสำคัญและความเป็นมาของประเพณีไหลเรือไฟแบบพื้นบ้านในแม่น้ำโขง
  - 2.2 ผู้เชี่ยวชาญประจำฐานนำนักท่องเที่ยวร่วมสร้างเรือไฟพื้นบ้านพร้อมร่วมทดลองนำเรือไฟลอยที่แม่น้ำโขง โดยอธิบายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจว่าเป็นสถานการณ์สมมติเพื่อเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพราะโดยปกติประเพณีไหลเรือไฟจะจัดขึ้นในช่วงออกพรรษา
3. ข้อควรระวัง

นักท่องเที่ยวต้องระมัดระวังในการทำเรือไฟโบราณจากไม้ไผ่เพราะอาจมีเสี้ยนไม้ ซึ่งอาจทำให้เป็นแผลได้
4. ระยะเวลาในการทำกิจกรรม

ใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมประมาณ 45 นาที ถึง 1 ชั่วโมง
5. รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกิจกรรม

กิจกรรมนี้เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจในการทำกิจกรรม

ภาพที่ 7-8 การทำเรือไฟแบบพื้นบ้านจากไม้ไผ่และต้นกล้วย
 ที่มา: ทวี (2561)

จากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ประกอบด้วย (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชุมชนและแม่น้ำโขง (2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ (3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ ภูมิปัญญาการทำผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ ภูมิปัญญาการทำอาหารท้องถิ่น และ (4) ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประเพณีวัฒนธรรม ได้แก่ การไหลเรือไฟ แบบพื้นบ้านในแม่น้ำโขง นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมกับชุมชนและเกิดประสบการณ์จากการท่องเที่ยว จากการระดมความคิดเห็นในการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยการดึงเอาเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินกิจกรรม ภายใต้ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน สามารถสรุปได้ 4 กิจกรรม คือ (1) กิจกรรมสร้างสรรค์อาหารพื้นบ้านริมโขง (2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีประมงพื้นบ้านแม่น้ำโขง (3) กิจกรรมการเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ และ (4) กิจกรรมการสืบสานบุญประเพณีไหลเรือไฟแบบพื้นบ้านในแม่น้ำโขง โดยมีวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ละกิจกรรมมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและสร้างประสบการณ์ใหม่ที่เปลี่ยนไปจากเดิมดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 กิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ในพื้นที่ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาระดับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียน อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ตลอดจนนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียน

จากผลของการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนสามารถสะท้อนผ่านคุณค่าอัตลักษณ์ด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic values) คุณค่าทางประวัติศาสตร์ (Historic values) คุณค่าด้านภูมิปัญญา (Scientific values) คุณค่าทางสังคม (Social values) และคุณค่าทางจิตใจ (Spiritual values) มีความสัมพันธ์กับผลดาชาย (2545) ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความเป็นตัวตน ความเป็นชาติพันธุ์เฉพาะของตนซึ่งก่อให้เกิดความมั่นใจ ความภาคภูมิใจในตนเองหรือในคุณค่าแห่งตนและอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น เกิดจากการอยู่ร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนต้องพยายามปรับตัวและดำรงตนให้สอดคล้องเหมาะสม กับความต้องการและความคาดหวัง ก่อให้เกิดเป็นกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ ธรรมเนียมประเพณีของชุมชนและมีการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของชุมชน โดยอัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลายอัตลักษณ์ที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นตัวเรา พวกเรา กระบวนการสร้างอัตลักษณ์มีทั้งการสร้าง ขึ้นมาใหม่อย่างสิ้นเชิง และการหยิบยืมบางส่วนทางวัฒนธรรมของคนอื่นมาทำให้เป็นของเรา เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ วันดี (2545) ได้อธิบายว่า กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทาง ชาติพันธุ์ เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมที่สลับซับซ้อน หลากหลาย ไม่หยุดนิ่งมาตั้งแต่อดีต สันนิษฐานกันว่ากลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ช่วงเวลาเดียวกันมีการติดต่อสัมพันธ์ทั้งในเชิงซื้อขายแลกเปลี่ยนสิ่งของจนถึงการรบราฆ่าฟันกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการหยิบยืม และผสมปนเป ทางวัฒนธรรมระหว่างอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไปการสืบทอด และผลผลิตอัตลักษณ์ใหม่จึงเกิดขึ้นได้เสมอ นอกจากนี้ในมุมมองของคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากชุมชนบ้านคันท่าเกวียนต้องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียนให้ประสบความสำเร็จนั้น ชุมชนควรทำการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีความทันสมัยกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง มีความน่าสนใจ ดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลายกลุ่ม โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์ ความแปลกใหม่ ประโยชน์ของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสะท้อนอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคันท่าเกวียน ทั้งด้านศิลปหัตถกรรม ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านสังคม เป็นต้น ที่จะส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และมีความต้องการที่มาท่องเที่ยวชุมชนซ้ำ

ผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานของทุนทางวัฒนธรรม ทั้งด้านศิลปหัตถกรรม ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านสังคมของชุมชนสามารถนำไปสู่การต่อยอดและเสริมคุณค่าทุนทางวัฒนธรรมผ่านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Richards (2020) ได้ โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เกิดความผูกพัน และประสบการณ์จริงแท้ที่เกิดจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ศิลปะมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชนได้และยังเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านคันท่าเกวียนโดยที่นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และ

เอกลักษณ์ของชุมชนได้ รวมถึงสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนบ้านคันท่าเกวียนและเป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชน เป็นสำคัญ ตามแนวคิดของ สุตแดนและคณะ (2556)

นอกจากนี้แล้ว ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ชาวบ้านในชุมชนบ้านคันท่าเกวียนยังสามารถต่อยอดภูมิปัญญาของชุมชนได้ รวมถึงสามารถใช้ความรู้ความสามารถและนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป โดยองค์ความรู้จากการอบรมเชิงปฏิบัติการการออกแบบและพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากรุ่นสู่รุ่นได้

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. การพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเน้นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น ตามหลักแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างแท้จริง คือได้ลงมือประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น โดยการถ่ายทอด ความรู้จากบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้ ความเข้าใจในอัตลักษณ์ที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมนั้นควรเป็นกิจกรรม ซึ่งดำเนินเป็นปกติในชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การทำนา หรืองานหัตถกรรม ซึ่งแม้ไม่มีการประสานงาน พื้นที่ก่อนล่วงหน้า นักท่องเที่ยวก็สามารถเข้าไปเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากสิ่งเหล่านี้จะปรากฏเป็นปกติ ในแหล่งท่องเที่ยว

2. การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว พื้นที่ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังขาดการพัฒนา ด้านการคมนาคมโดยเฉพาะป้ายบอกทางซึ่งเป็นอุปสรรคในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาเส้นทาง คมนาคม ป้ายบอกเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการสับสนของนักท่องเที่ยว รวมถึงป้ายสื่อ ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวด้วย

3. ชุมชนควรส่งเสริมการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Facebook, Internet หรือผ่านทาง หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการท่องเที่ยวของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว เพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

4. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือในการจัดฝึกอบรมทักษะด้านการพัฒนาทักษะ ทางการท่องเที่ยวรวมถึงทักษะในการให้บริการทางการท่องเที่ยวแก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น เช่น การเพิ่มทักษะการออกแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้มีความหลากหลายและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ฝึกอบรมรูปแบบ ขึ้นตอนการถ่ายทอดองค์ความรู้และอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อันจะก่อให้เกิด ความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566, 27 มีนาคม). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2566-2570)*.

<https://secretary.mots.go.th/category/60>

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (ม.ป.ป). *เกี่ยวกับคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*.

<http://www.la.ubu.ac.th/index.php/th/la-info-th/>

คำปิ่น อักษร. (2555, 2 กุมภาพันธ์). *วันเด็กของลูกน้ำโขง*. สำนักข่าวชายขอบ <https://transbordernews.in.th/home/?p=410>

เดชา คำบ้านเมือง. (2564, 5 พฤศจิกายน). *แม่หญิงพรานปลาคนสุดท้ายแห่งบ้านเชียงคาน กับความหวังบนสายน้ำโขงที่ไม่เคย ทั่วยุค*. THE CITIZEN.PLUS Thai PBS. <https://thecitizen.plus/node/49750>

- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2545). *แนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ความเป็นไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ทวี อภิสกุลชาติ. (2561, 21 ตุลาคม). *เปิดตำนานประเพณี “ไหลเรือไฟนครพนม” จากอดีตถึงปัจจุบัน ก่อนกลายเป็น “หนึ่งเดียวในโลก”*. 77 ข่าวเด็ด. <https://www.77kaoded.com/news/tawee/190163>
- วันดี สันติวุฒิเมธี. (2545). *กระบวนการสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวไทยใหญ่ชายแดนไทย-พม่า: กรณีศึกษาหมู่บ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สถาบันอาหารนานาชาติ. (2559, 19 ตุลาคม). *ต้มแซ่บปลาค้าง อาหารพื้นบ้าน อร่อยๆ สำหรับคนชอบกินปลาค้าง*. <https://nlovecooking.com/ต้มแซ่บปลาค้าง-อาหารไทย/>
- สุจิต เมืองสุข. (2564, 12 ธันวาคม). *ปลากดเหลือง ปลาเฉพาถิ่น เนื่อนิม เกษตรกรเลี้ยงกระชังขาย ราคาดี. เทคโนโลยีชาวบ้าน*. https://www.technologychaoban.com/fishery-technology/article_105022
- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรุมา เตพลกุล และธีระ สินเดชารักษ์. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์*. กรุงเทพมหานคร: องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ICOMOS Australia. (2013). *The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance*. Australia: ICOMOS. <https://australia.icomos.org/publications/burra-charter-practice-notes/>
- Raymond, C. (2007). *Creative Tourism New Zealand: The practical challenges of developing creative tourism*. In Greg Richards and Julie Wilson (Eds.). *Tourism, Creativity and Development* (145-157). Routledge.
- Richards, G. (2009). *Creative tourism and local development*. In: Wurzbürger, R., Pattakos, A. and Pratt, S. (eds), *Creative Tourism: A global conversation* (78-90). Sunstone Press.
- Richards, G. (2020). *Designing creative places: The role of creative tourism*. *Annals of Tourism Research*, 85, 1-11.